

PER LA PAU

Núm. 22 - FEBRER 2015

Feminisme
pacifista

ICIP

SUMARI

Introducció

- El paper de les dones en la investigació per la pau

Articles centrals

- Política transversal: una pràctica de pau
- Sempre desobedients
- Ni guerra que ens destrueixi ni pau que ens oprimeixi
- El Primer Congrés Internacional de Dones, La Haia, 1915

Recomanem

- Materials i recursos d'interès recomanats per l'ICIP

Tribuna

- Estat Islàmic i els kurds, nous actors amb un gran pes al Pròxim Orient
- Reflexionant sobre Educació per la Pau

Sobre l'ICIP

- Notícies d'actualitat, activitats i publicacions

Entrevista

- Entrevista a Adilia Caravaca, presidenta de WILPF

INTRODUCCIÓ

El paper de les dones en la investigació per la pau

Rafael Grasa

President de l'Institut Català Internacional per la Pau

Aquest número del *Per la Pau* dedica els articles centrals (Cockburn, Zajović, Moreno, Blasco i Magallón) i l'entrevista (a Adilia Caravaca, presidenta de WILPF, organització guardonada amb el Premi ICIP Constructors de Pau 2014) al feminisme pacifista, al paper de les dones en la pràctica sobre el terreny i en els estudis sobre la pau. La tesi central continua sent, malauradament, una que hom repeteix des de fa dècades: cent anys després del Congrés de La Haia, que mobilitzà milers de dones europees per intentar impedir la Primera Guerra Mundial – després d'una aportació ben important en el terreny de la pràctica, la mobilització social i l'acció col·lectiva, i també en la investigació per a la pau i els estudis sobre la pau- continua existint una persistent falta d'atenció i de reconeixement d'aquestes iniciatives. I, tanmateix, com mostren els articles, les aportacions han estat ben significatives, com la idea i la pràctica de política transversal que a mitjans dels anys noranta van crear un grup d'activistes feministes de Bolonya.

Les dones continuen sense habitació pròpia i sense plena igualtat, també, en el món de l'estudi i de la pràctica per a la pau. Tot i el que hem predicat, no hem marcat prou i definitivament la diferència. Altrament dit, la invisibilització del paper de les dones continua sent norma estadística, fins i tot dins del moviment per a la pau i de la comunitat d'estudis sobre la pau. I no serà per falta de referents: des de Bertha von Suttner, Virginia Woolf, Alva Myrdal o Betty Reardon, fins a Petra Kelly, les dones de Greenham Common, la Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) o la mateixa Cynthia Cockburn. Ni tampoc serà per falta de voluntat, almenys retòrica. La

presència de dones continua sent majoritària en els nivells de base dels moviments socials per a la pau i minoritària en els nivells de decisió. L'essència del problema, o millor dit de la solució del problema, no rau en la voluntat sinó, com ha denunciat des de fa temps la teoria feminista, en les regles de joc i en les estructures socials generals, que es reproduïxen també –almenys parcialment- en l'esfera del compromís per a la pau tot i la voluntat explícita de maldar per evitar-ho.

“ Les dones continuen sense habitació pròpia i sense plena igualtat, també, en el món de l'estudi i de la pràctica per a la pau ”

Per exemple, fixem-nos en les Nacions Unides, que ha desplegat un programa específic sobre el tema a partir de la Resolució 1325 sobre Dona, Pau i Seguretat, amb activitats d'àmbit mundial, regional, subregional i nacional. El web de manteniment de la pau de l'ONU diu literalment: “les dones estan desplegades en totes les esferes –policia, contingents militars i personal civil- i han tingut un efecte positiu en les situacions en les que hom realitza operacions de manteniment de la pau, tant en suport de la funció de les dones en el procés de consolidació de la pau, com en la protecció dels drets de la dona. En totes les esferes del manteniment de la pau, el personal femení ha demostrat que pot realitzar les mateixes funcions que els homòlegs masculins, amb el mateix nivell d'eficàcia i en les mateixes condicions de dificultat. És imperiosament necessari, des del punt de vista operatiu, que contractem personal femení de manteniment de la pau”.

Certament, segons les dades de l'ONU hi ha hagut progrés: el 1993 les dones representaven l'1% del personal uniformat desplegat, mentre que el 2012 eren el 3% del personal militar i el 10% del personal de policia, en un contingent desplegat d'uns 125.000 efectius. I no serà per falta d'esforços i de promoció, tant de l'ONU com d'alguns estats membres, responsables finals de les decisions. D'aquí a uns mesos podrem avaluar la iniciativa «The Global Effort», posada en marxa per la Divisió de Policia de Nacions Unides amb l'objectiu d'assolir el 20% dels contingents de policia al món.

Veurem.

Què cal fer, doncs, ara en el món social i de la recerca, a banda d'insistir, de denunciar, de crear incentius i programes de promoció, constriccions diverses i mecanismes de seguiment? Cal ser radicals, anar a les arrels, a les estructures que perpetuen la desigualtat, desvelar-les i maldar per destruir-les. Per fer-ho, ens pot ajudar el que durant els anys vuitanta del segle passat va dir Petra Kelly, parlant com a generació compromesa amb el canvi: "si ara no fem l'impossible, en el futur ens haurem d'acarar amb l'impensable". I l'impossible ens interpel·la a tots, però en particular als barons. Virginia Woolf va gosar dir al llibre *Tres Guinees* "com a dona, no pertanyo a cap país. Com a dona, no vull pertànyer a cap país. Com a dona, el món sencer és el meu país". Què gosarem dir els barons del món de la pau per acabar realment amb el dèficit de presència del pensament i de la pràctica de les dones en el nostre camp? En tot cas, existeix una certesa: gosar és preconditionió per poder.

Fotografia : RAWA / CC BY / Desaturada. – Manifestació de l'Associació Revolucionària de Dones d'Afganistan (RAWA) a Peshawar –

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

Política transversal: una pràctica de pau

Cynthia Cockburn

Investigadora social i activista per la pau

A mitjans de la dècada de 1990, un grup d'activistes feministes de Bolonya va començar a viatjar a països dividits per la guerra amb la intenció de donar suport a les dones que hi vivien. Aquest grup va anomenar el seu programa *Women Visiting Difficult Places* (Dones que visiten llocs difícils) i va començar a fer servir el terme *politica trasversale* per descriure tant la seva mateixa pràctica de travessar fronteres, com els esforços que veien fer a les dones d'aquestes zones en conflicte a fi i efecte de treballar cooperant a banda i banda de les divisions. Més endavant, en el seu llibre *Gender and Nation*, publicat el 1997, Nira Yuval-Davis va traduir aquest terme com a *transversal politics* i el va introduir en l'ús de la llengua anglesa (Yuval-Davis 1997: 125 i ss.).

Tenint en compte aquestes fonts, l'any següent vaig reprendre aquest concepte a l'hora de posar per escrit la recerca sobre tres organitzacions de dones en contextos de conflicte armat etnonacional. Cadascuna d'elles —Bat Shalom, al nord d'Israel; Women's Support Network, a Belfast, Irlanda del Nord, i Media Women's Therapy Centre, al centre de Bòsnia i Hercegovina— representava una aliança a través de les diferències nacionals¹. En aquell moment, les dones d'aquestes tres organitzacions no utilitzaven el terme *política transversal* per descriure la seva activitat. Llavors vaig escriure que el meu objectiu havia estat intentar “omplir de contingut el contenidor *política transversal*. Volia veure què comportava exactament el fet de fer-ho” (Cockburn 1998: 9). Finalment, el meu projecte va esdevenir un constant travessar fronteres amunt i avall, ja que recollíem fons que permetessin a les representants de cada organització visitar les altres a fi que, tot aplicant a fons les seves habilitats comunicatives, s'ajudessin mútuament a entendre els reptes de treballar en els seus contextos particulars a banda i banda de les línies de conflicte. Aquest procés d'investigació-acció va culminar el

gener de 1999 en un congrés titulat *Transversal Politics and Translating Practices* (Política transversal i pràctiques de traducció), que va tenir lloc al Gresham College de Londres. Durant aquesta trobada, les dones de les organitzacions dels estudis de cas d'Irlanda del Nord, Bòsnia i Israel i Palestina van poder comparar experiències no només entre elles, sinó també amb altres dones que participaven en l'activisme entre comunitats al Regne Unit².

“ La política transversal és un model de política feminista que té en compte la diferència nacional sense caure en la trampa de les polítiques d'identitat ”

Queda clar, doncs, que cap a finals dels anys noranta s'havia desenvolupat, entre certes dones feministes amb preocupacions polítiques i teòriques pel que fa als conflictes violents en relació a les identitats de gènere i etnonacionals, una pràctica que fins aleshores no havia tingut nom. Lynette Hunter i jo mateixa vam entendre que aquesta pràctica consistia a “travessar (i redibuixar) creativament les fronteres que marquen diferències polititzades significatives”. Sobre el terme *política transversal* vam dir: “Sembla com si hagués caigut, pam, damunt d'un significat que ha estat esperant un significant” (Cockburn i Hunter 1999: 88)³.

La pràctica de la política transversal

Què comporta exactament la pràctica de la *política transversal*? Inspirant-se en els informes de les activistes italianes, Nira Yuval-Davis l'ha sintetitzat com “una modalitat de política de coalició que reconeix les posicions diferencials dels individus i les col·lectivitats que hi ha implicades, així com els sistemes de valor subjacents de les seves lluites” (Yuval-Davis 1997: 25). En una altra part del mateix text la descriu com “un model de política feminista que té en compte la diferència nacional i altres formes de diferència entre les dones sense caure en la trampa de les polítiques d'identitat” (ibíd: 5) i afegeix que es “basa en un coneixement adquirit a través d'un diàleg dut a

terme per persones que tenen opinions diferents". També afirma que la política transversal hauria de marcar "les directrius polítiques per a tot l'activisme polític, sigui en un nivell de base, sigui en els centres de poder estatals i supraestatals" (ibíd: 92).

Prendré com a exemple les activitats de Women's Support Network a Belfast, una de les tres organitzacions que vaig estudiar en el projecte *The Space Between Us* (L'espai entre nosaltres) (Cockburn 1998). Tot observant com mantenien la seva difícil aliança a través de les diferències conflictives de "nom" en una situació de conflicte armat, em vaig adonar que hi havia diverses estratègies en joc.

“ Les dones de Network van veure que calia reconèixer les injustícies comeses envers totes les parts en conflicte. S'havien d'admetre errors, però sense atribuir una culpa col·lectiva ”

En primer lloc, elles duïen a terme el que vaig acabar anomenant *treball d'identitat*. Més que no pas negar o dissimular les diferències històriques, culturals, religioses i polítiques significatives que hi havia entre elles (entre catòliques / republicanes i protestants / unionistes), les reconeixien i afirmaven, si bé s'esforçaven a no "treure conclusions" de "noms" adjudicats, atès que d'aquests se n'inferiria el sentit del jo de cada dona amb massa precipitació. En lloc d'això, endarrerien posar el tema de la identitat en el "centre" de les seves consideracions, de manera que continuaven obertes a escoltar, durant un període de temps, l'explicació que l' "altra" donava sobre "ella mateixa", fos una dona o un grup. Així, parlar d'una "protestant" podria representar parlar d'una dona practicant o, al contrari, d'una dona laica de la comunitat protestant. Possiblement és un nom al qual se sent "associada" o que ha corroborat de manera activa culturalment o políticament.

En segon lloc, les dones tendien a transcendir la dicotomització i la polarització entre els grups d'identitat conflictiva primària per ressaltar un munt de diferenciacions. Així, una "catòlica" no només podia "ser" una nacionalista sinó que també podia ser "del

sud” d'Irlanda, “del nord”, o fins i tot de la Gran Bretanya. D'altra banda, a Belfast hi viuen altres “minories ètniques”, com ara la dels immigrants xinesos i les comunitats africanes. Les dones van incloure aquests dos grups en la seva reflexió sobre la comunitat.

En tercer lloc, les participants de Women's Support Network van fer un treball acurat a fi d'establir quins valors tenien en comú, ja que van considerar que les diferències només es poden transcendir sobre aquesta base. Aquests valors podien ser la noviolència, potser, o la igualtat. Sens dubte, un era la justícia: les dones de Network van veure que calia reconèixer les injustícies comeses envers totes les parts en conflicte, però particularment les injustícies que en aquell moment feien difícil la resolució pacífica. S'havien d'admetre els errors, però sense atribuir una culpa col·lectiva: no fer sentir culpable pel “nom”.

En quart lloc, de manera intel·ligent les dones van limitar l'agenda de les seves aliances de treball a temes que en les seves circumstàncies poguessin ser acordats en qualsevol moment.

I, per acabar, vaig observar que havien desenvolupat processos de grup qualificats, maneres de relacionar-se, de parlar i d'escriure, especialment quan hi havia en joc decisions i estratègies que facilitaven l'expressió clara i confiada de les diferències i alhora la negociació acurada de les identitats i els valors. Cap d'aquestes estratègies era fàcil d'acomplir, i les dones de Women's Support Network no sempre van aconseguir la cohesió que les seves associades buscaven. Però les dones que hi participaven eren conscients i clares en relació amb allò que estaven mirant de fer, també quan no se'n sortien.

Valors, poder i els usos de la imaginació

Tant la pràctica com la teoria de la política transversal, progressista per definició (és a dir, no “conservadora”), estan fonamentades en una noció de canvi evolutiu. I potser, més que en altres formes de política, el potencial de canvi hi és entès no com a depenent d'uns processos històrics generals sinó més aviat com a part de la sensació subjectiva d'un mateix. Marie Mulholland és una feminista, nacionalista, republicana, col·lega i amiga a qui vaig tenir el privilegi d'observar “fent” política transversal dins de

Women's Support Network a Irlanda del Nord. Li vaig preguntar com es mantenia en una relació de treball, no només amb dones de diferent "nom" (*protestant, catòlica*), sinó de noms caracteritzats per diferencials de poder (*dominant, dominat*) i, per bé que amb alguns valors compartits, que fomenten unes aspiracions polítiques concretes profundament oposades. La seva resposta va ser que era possible, i només possible, perquè ella i elles podien creure que en un temps futur, més enllà d'un horitzó percebut tènue, tant ella com elles hauran esdevingut diferents. Crec que el que volia dir és que, superades les posicions actuals, possiblement tindran un punt de vista i una perspectiva subtilment diferents; possiblement hauran donat nous significats les unes a les altres; en unes i altres s'haurà configurat un sentit lleugerament nou de si mateixes. Per tant, la política transversal és una política que es conjuga en futur perfect, "haurem esdevingut", que s'imagina un punt en el futur des d'on tota persona haurà mirat enrere i haurà vist que el canvi ha tingut lloc. Però també conté un prudent condicional: si. Nosaltres "podríem haver esdevingut".

“ La política transversal ha d'implicar un desplaçament, en el sentit de col·locar-se en el punt de vista de “l'altra” ”

La creença que tu i jo d'aquí deu anys serem diferents i que les nostres circumstàncies permetran unes altres pràctiques, demana imaginació. Per tant, no podem fer política transversal, ni tan sols els primers passos, sense llançar-nos-hi a cegues. La nostra política no només ha de permetre espai per fer-ho possible, sinó generar activament vols de fantasia i somnis de possibilitats. Així doncs, el fet de passar a través no solament és lateral, també consisteix a travessar vers el futur (el teu i el d'ella).

Aquest reconeixement de la mobilitat de la imaginació ajuda a superar una contradicció aparent en la política transversal. Les activistes italianes, i les que han adoptat el seu llenguatge, parlen d'"arrelar" i "desplaçar-se". La política transversal ha de comportar, en primer lloc, un arrelament en la subjectivitat d'una mateixa. És a dir, en el sentit de reconèixer plenament i reflexivament, sentir-nos bé amb la percepció

que tenim de nosaltres mateixes i entendre la seva relació amb els noms amb què les altres ens criden. Alhora, això ha d'implicar un desplaçament, per veure-hi des de la perspectiva de "l'altra" en el sentit, a parer meu, de posar-se en el jo encarnat de l'altra, col·locant-se en el punt de vista de l'altra (en la seva pell), escoltant amb atenció la seva explicació d'ella mateixa, veient amb els seus ulls. Si bé és evident que això mai no ha estat una possibilitat "real". Seria simplista pretendre "anar a viure com una d'elles", perquè nosaltres no ho podem fer sense negar les nostres pròpies identifications. Les identitats, les pertinences, són més intractables i perilloses del que això dona a entendre. Les diferències que tracta la política transversal són diferències per les quals matem, torturem i morim, als polígons d'habitatges britànics, als carrers d'Irlanda, als pobles de Bòsnia i als camps de refugiats palestins. Però la imaginació ens pot permetre viatjar: en l'espai (entre punts de vista) i en el temps (entre moments en una trajectòria).

La imaginació, aleshores, esdevé en si mateixa una pràctica política. En efecte, l'imaginar pot ser el trumfo, el comodí de la baralla. Potser el potencial dels grups petits que creen i practiquen la seva política transversal, com ara Women's Support Network (Belfast), Medica (Bòsnia) i Bat Shalom (Israel i Palestina), és alliberar la imaginació i provocar noves possibilitats per posar-les en joc més àmpliament. Potser elles poden canviar el sentit popular del que és possible i alçar la mirada dels polítics més enllà dels seus horitzons limitats, de manera que els mandats polítics fallits siguin apartats i reescrits i s'obrin noves vies vers la pau.

1. El llibre *The Space Between Us: Negotiating Gender and National Identities in Conflict* va ser el meu informe sobre un projecte previ de recerca d'acció. Incloïa estudis de pràctiques comunicatives dins de cada organització i teoritzava sobre com porten aquestes organitzacions les identitats conflictives i la "contextualització" en l'"espai" social en què havien triat conscientment viure plegades (Cockburn 1998).

2. Les actes van tenir com a resultat un número temàtic de la revista *Soundings* (Cockburn i Hunter 1999). En un dels articles, "What is 'transversal politics'?", Nira Yuval-Davis explicava succintament aquest concepte (Yuval-Davis 1999).

3. Vaig continuar fent més recerca sobre el concepte *política transversal*. El 1999 i el 2000, amb unes col·legues bosnianes, vaig explorar les dificultats amb què s'havien trobat els projectes interètnics d'un grup de dones de la Bòsnia i Hercegovina de postguerra, i la seva contribució potencial a un moviment de dones emergent i a la recerca de la democràcia en el nou estat (Cockburn 2001). Més endavant vaig observar la política transversal en acció en una iniciativa entre dues comunitats de dones a través de la línia divisòria que separa la població grecoxipriota de la turca a l'illa de Xipre (Cockburn 2004).

Fotografia : Cynthia Cockburn - *Dones jueves i palestines del Projecte Bat Shalom, residents a Irlanda del Nord, cooperen per la igualtat de drets de les palestines a Israel i per la justícia i la creació d'un estat palestí als territoris ocupats -*

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

Sempre desobedients

Staša Zajović

Activista, cofundadora i coordinadora de Dones de Negre de Belgrad

El 9 d'octubre de l'any 1991, les Dones de Negre vàrem sortir per primera vegada als carrers de Belgrad. Aleshores vam començar la nostra resistència no violenta a la guerra i a la política del règim de Sèrbia. Encara avui seguim als carrers. Fins ara, hem organitzat al voltant de 2.000 accions de carrer amb uns objectius comuns: el rebuig de totes les formes de guerra i de violència –en particular aquelles que protagonitza l'Estat o la comunitat on vivim–; la creació de llaços de solidaritat, aliances i coalicions amb les dones per damunt de totes les fronteres i divisions estatals, nacionals i d'altra mena; una política de pau de les dones a escala global basada en la denúncia del militarisme local, regional, global i en el vincle indissoluble que hi ha entre feminisme i antimilitarisme.

Durant els primers deu anys de la nostra existència vàrem viure a un país on es cometien crims organitzats per l'Estat: les campanyes de guerra d'agressió del règim, principal responsable de la desintegració de l'antiga Iugoslàvia. Per desgràcia, la caiguda del règim de Slobodan Milosevic, a l'octubre del 2000, no va dur els canvis esperats. En els darrers anys a Sèrbia hem estat vivint la cursa vers la “integració europea” sense afrontar el passat criminal, la responsabilitat per la guerra i pels crims de guerra; amb una privatització criminal, un augment de la pobresa i de totes les formes de discriminació. A les eleccions celebrades el maig de 2012 i el març de 2014, els perpetradors i els creadors i/o còmplices de les polítiques de la dècada del 1990 han retornat a l'escena política de Sèrbia.

No en el nostre nom!

La Xarxa de Dones de Negre de Belgrad és una xarxa feminista, antimilitarista, antinacionalista, antifeixista, d'orientació altermundista integrada per dones –i també per homes- de diferents grups generacionals i ètnics, amb nivells d'educació, estatus social, estils de vida i preferències sexuals diverses. Des d'aquesta òptica apliquem els principis d'una política de pau i solidaritat i defensem tes consignes clares:

1. *No en el nostre nom!*: Fa referència a la resistència noviolenta pública, clara i forta davant el règim que exerceix l'agressió i comença guerres en el nostre nom i davant els qui després de les guerres, han negat, minimitzat, relativitzat o glorificat els crims comesos en nom nostre.
2. *No ens deixem enganyar pels nostres*: L'ètica feminista de la responsabilitat ens empeny a oposar-nos als nacionalistes, els militaristes i a totes les forces patriarcal, en primer lloc al país on vivim i després a tots els altres.
3. *Sempre desobedients*. Som desobedients a la guerra i a totes les imposicions del patriarcat perquè som ciutadanes responsables, dones autònomes i éssers que exercim el pensament lliure.

Els desafiaments a la nostra política feminista i antimilitarista

L'internacionalisme feminista i antimilitarista ens ha ajudat a sobreviure als moments més difícils, però aquesta política presenta desafiaments importants que hem d'afrontar. En primer lloc, la proliferació del sector de les ONG crea divisions al si del moviment feminista i mena a la despolitització de totes les qüestions al prescindir de l'anàlisi del context polític i social. En segon lloc, les polítiques d'integració de la perspectiva de gènere (*mainstreaming*) o l'anomenat "feminisme d'Estat" provoquen un conflicte entre les activistes feministes i les dones representades a les institucions. En tercer lloc, la política d'ajut internacional tot sovint està condicionada per la cooperació amb l'Estat, cosa que commina a la solidaritat i exacerba les rivalitats entre les ONG.

En aquest context, des de la xarxa de Dones de Negre treballem per oferir solucions i alternatives a diferents àmbits. Des de fomentar les activitats de base per mitjà de l'activisme feminista, crear espais per la reflexió feminista, inquietar de manera constant l'Estat per mitjà del desafiament a les seves demandes, crear coalicions

basades en la solidaritat a escala regional, europea i internacional, fins rendir comptes a les dones amb les que treballem i desenvolupar una ètica feminista de la responsabilitat, la cura i la solidaritat.

“ Som desobedients a la guerra i a totes les imposicions del patriarcat perquè som ciutadanes responsables i autònomes ”

Justícia i seguretat

El nostre objectiu d'enfortir el moviment feminista es veurà parcialment vertebrat amb la creació, prevista pel mes de maig de 2015, del Tribunal de Dones per a l'ex-Iugoslàvia. Aquest tribunal abordarà les formes silenciades, oblidades o no reconegudes de violència contra les dones: la violència per motius ètnics, la violència militar, la violació com crim de guerra, els crims econòmic-socials, etc. Serà, per tant, un espai per donar veu a les dones que han sofert les injustícies tant en temps de guerra com en temps de pau. El Tribunal té doncs com objectiu la creació de formes alternatives de justícia i la pressió sobre el sistema jurídic institucional a escala nacional i internacional.

En aquesta iniciativa estem treballant també les dones de Negre, al costat de milers de dones de més de cent ciutats. Sens dubte, es tracta d'un procés complex que enfronta nombrosos desafiaments atès que el tribunal abasta set estats de l'ex-Iugoslàvia.

“ El Tribunal de Dones per a l'ex-Iugoslàvia abordarà les formes silenciades, oblidades o no reconegudes de violència contra les dones ”

Enfrontar el passat i sancionar els crims de guerra, alliberar-nos de la por a ser diferents i a definir la nostra identitat, aplicar de forma estricta la Llei sobre Justícia

Transicional, incloure les dones a les negociacions de pau entre Kosovo i Sèrbia donant compliment a la resolució 1325 de Nacions Unides ... són alguns del nostres reptes avui, sempre des d'un enfocament feminista i antimilitarista que qüestiona el concepte de seguretat tradicional militaritzat.

Tal com es recull a la Carta de les Dones de Negre sobre Seguretat, el concepte feminista de la seguretat és:

- La solidaritat de les dones, el suport mutu, el treball conjunt de les dones contra el militarisme, al marge de l'Estat i per sobre de les fronteres nacionals, amb l'objectiu de crear un món lliure de violència militar i de totes les altres formes de violència.
- L'absència de violència contra les dones. La pau com absència de por, pobresa i de totes les formes de discriminació i injustícia.
- L'alliberament de la por a ser diferent i a definir la pròpia identitat, per tal de trencar els consensos ètnics, estatals i culturals imposats.
- L'aplicació estricta de la Llei sobre Justícia Transicional; és a dir, afrontar al passat i sancionar els crims de guerra.
- Tot per la pau, la salut i el coneixement, res per l'armament. Quan més gran sigui el pressupost militar i la despesa militar, menor serà el nivell de Seguretat.
- La inclusió de les dones a les negociacions de pau assegurant la seva influència a tots els segments d'aplicació de la resolució 1325.
- El dret de les dones a l'autodeterminació, és a dir, la resistència al control social sobre les dones. Això vol dir gaudir de drets reproductius i sexuals. Nosaltres diem: el meu cos és la meva pàtria i el meu dret és escollir qui m'ha de protegir.

Fotografia : Simran Sachdev / CC BY / Desaturada. - *Dones de Negre portant una pancarta solidària a la commemoració del genocidi de Srebrenica* -

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

Ni guerra que ens destrueixi ni pau que ens oprimeixi

Vicky Moreno

Membre de Dones x Dones

El grup que donaria lloc a l'actual Dones x Dones el vàrem crear dones de diferents espais feministes (antimilitaristes, de solidaritat, etc.) que ni tan sols ens coneixíem ni teníem contacte entre nosaltres. Va ser a partir de la guerra dels Balcans i sobretot quan vam conèixer el nombre de dones violades sistemàticament en aquest conflicte que algunes vam decidir aplegar-nos en un grup que tenia com a objectiu principal actuar contra la guerra i les violacions de les dones en els conflictes armats.

El primer pas com a grup va ser intentar contactar amb les dones que estaven patint el conflicte armat de l'anomenada ex-Iugoslàvia. Un dels primers contactes el vam fer amb Stasa Zajovic, de Dones de Negre de Belgrad. S'inicia així el que seria el fil conductor del que estàvem treballant: la informació, la sensibilització i les accions en relació a les violacions sistemàtiques contra les dones.

Una de les nostres accions va ser organitzar la primera gran manifestació contra la guerra dels Balcans i específicament contra les violacions de les dones a les guerres. L'encapçalava la nostra pancarta amb el lema "Exigim que la violació sigui considerada crim de guerra". Això passava a finals de 1992 i encara ens dèiem *Dones en suport a les dones de l'ex-Iugoslàvia*.

Aquesta guerra va generar una gran solidaritat a Catalunya i moltes famílies bosnianes que fugien de l'horror van ser acollides com a refugiades al nostre país. El contacte amb les famílies bosnianes refugiades a Catalunya, un fet completament nou per a nosaltres, va ser una experiència viscuda i sentida amb una gran intensitat durant tres

anys. A partir de la relació que vam establir amb elles vam prendre consciència que havíem de seguir com a grup antimilitarista i feminista i vam anar definint els nostres objectius, ara ja amb el nom Dones x Dones.

“ Al llarg de la història s’ha construït una naturalització de les violacions contra les dones, les agressions i l’esclavatge sexual ”

Vam començar per coordinar-nos amb altres grups dels moviments socials i també amb dones bosnianes que estaven vivint com a refugiades. D’aquesta coordinació sorgiren diverses propostes i accions. Una d’elles, potser la de més repercussió mediàtica, va ser la campanya “Europa per Bòsnia“, queva poder tirar endavant gràcies també al treball i l’esforç de la xarxa de dones feministes, dins la qual estava Dones x Dones. Va ser un treball intens, esgotador en alguns moments, però que va obtenir resultats: vam aconseguir que la societat civil sortís al carrer contra la guerra dels Balcans.

Feministes i antimilitaristes

Durant aquests anys hem construït un espai per reflexionar sobre les violacions i les violències específiques contra les dones en els conflictes armats. Aquestes reflexions ens han portat a veure com al llarg de la història les dones han estat el botí de guerra del conqueridor -el premi afegit al soldat que ha guanyat- i com s’ha construït una naturalització de les violacions, les agressions i l’esclavatge sexual.

La violació sistemàtica forma part d’una estratègia de guerra i, en molts casos, d’una política de neteja ètnica. Però també en temps de pau es continua exercint la violència contra les dones com una estratègia de poder, per causar i provocar el terror entre les dones, en particular les que són més vulnerables, ja sigui per situació de pobresa, per manca d’educació o per altres raons.

Creiem que aquests fets responen al desequilibri en les relacions de poder entre homes i dones. Un desequilibri que s'accentua en un context de precarietat democràtica que debilita l'Estat de dret i, per descomptat, els drets de les persones més vulnerables, entre les quals es troben les dones i els infants.

Volem subratllar que això passa tant en temps de guerra com en temps de pau, i per això tenim el lema: "Cap violació ni en temps de pau ni en temps de guerra".

Davant les diferents situacions de violència contra les dones, tant en períodes de pau com de guerra, continuem treballant per:

- Fer visible que aquestes violències són fruit del desequilibri en les relacions de poder entre homes i dones. S'alimenten d'un imaginari arrelat en el sistema patriarcal que continua reproduint creences i estereotips basats en la reïficació del cos de les dones. Converteixen el cos de les dones en territori violable, de conquesta i colonització per mitjà de la força de les armes i amb la legitimitat que els atorga el sistema patriarcal.
- La denúncia de les violacions i agressions sexuals.
- La denúncia de les violacions dels drets humans a diferents països com el Pakistan, l'Afganistan, Palestina, Colòmbia, Txetxènia, Rússia, etc.

“ En temps de pau es continua exercint la violència contra les dones com una estratègia de poder, per provocar-los terror ”

Xarxes internacionals

Per nosaltres la principal experiència d'aprenentatge i d'enfortiment durant aquest anys ha estat la relació que hem mantingut amb les dones i grups de dones que hem conegut i amb les que mantenim vincles i contactes. Aquesta és la veritable riquesa del nostre grup.

Formem part de la Xarxa Internacional de Dones de Negre contra la Guerra amb dones de molts països, que han organitzat trobades internacionals, accions i debats, i compartim els seus principis. En tot aquest entramat complex hem après de les Dones de Negre de Belgrad, de les dones de Croàcia, de les dones de la Ruta Pacífica i de la Organización Femenina Popular de Colòmbia; de les dones de Memorial a Sant Petersburg; de les dones afganeses de Revolutionary Association of the Women of Afghanistan, de les dones americanes de Code Pink. I, per suposat, de les nostres companyes i amigues de Coalició de Dones per la Pau Israel – Palestina i les dones de Bath Shalom.

No sempre resulta fàcil mantenir aquest contacte però el basem en les relacions personals, en les amistats, és a dir, en els lligams personals. Procurem convidar-les a venir a casa nostra, ja sigui per poder explicar la situació del seu país o senzillament per poder descansar i desconnectar de la pressió d'aquesta mateixa situació. Mantenir aquests contactes és prioritari per nosaltres i necessari per continuar enfortint la relació que ens permet seguir endavant i dóna sentit a la nostra manera de fer política.

Què fem i què defensem

El nostre treball com a feministes i antimilitaristes també inclou l'esforç per ampliar i enfortir les xarxes entre dones i grups de dones d'aquí, a casa nostra.

Un dels nostres principals compromisos és seguir treballant en la prevenció de la violència. I per fer-ho comptem amb les companyes que a les escoles i instituts treballen des de la coeducació per prevenir les violències contra les nenes, adolescents i dones. Així mateix cada any fem divulgació de l'objecció fiscal sota el lema "Cap impost per la guerra" i proposem donar suport a una associació antimilitarista. El 24 de maig, Dia Internacional de les Dones per la Pau i el Desarmament, és una de les dates on concentrem l'atenció i l'acció en aquest temes, a banda de convocar vigílies puntuals sobre esdeveniments concrets. Al 2006 vam editar el llibre "Feministes contra la guerra" que explica la nostra experiència.

Dones x Dones ens manifestem a favor de la prevenció dels conflictes armats, a favor de les campanyes per eradicar les polítiques de defensa basades en l'armamentisme, l'enriquiment de les indústries que produeixen armes i en els exèrcits que les

mantenen. Ens manifestem contra les polítiques que afavoreixen les energies nuclears i les armes nuclears; contra la política de la por i el terror fonamentalista basada en idees religioses; contra la política patriarcal que produeix i reproduïx un sistema violent contra les dones i contrari a la civilització.

Dones x Dones treballa per sobre de tot en la sororitat¹ feminista amb les dones defensores dels drets humans de tots els països en conflicte.

1. Terme usat pel feminisme per expressar la germanetat entre dones

Fotografia : Dying Regime / CC BY / Desaturada.

© Generalitat de Catalunya

ARTICLES CENTRALS

El Primer Congrés Internacional de Dones, La Haia, 1915

Sandra Blasco / Carmen Magallón

Sandra Blasco és investigadora al Seminario de Investigación para la Paz de Saragossa (SIP) / Carmen Magallón és presidenta de WILPF España i directora del SIP

Quan es compleixen els 100 anys del començament de la que es va conèixer com la Gran Guerra, la I Guerra Mundial, no podem deixar de banda la que va ser una de les iniciatives més significatives, creatives i admirables contra la guerra i a favor d'un altre ordre mundial: el Congrés Internacional de dones celebrat a La Haia, del 28 d'abril a l'1 de maig de 1915. Convocat per un grup de sufragistes, d'ell va sorgir l'*International Committee of Women for Permanent Peace*, una organització de dones per la pau que l'any 1919 va adoptar el nom de *Women's International League for Peace and Freedom* (WILPF).

Cal dir que la I Guerra Mundial va dividir les sufragistes, fet que referma la nostra afirmació que la defensa i el treball per la pau, el pacifisme, no és quelcom connatural a les dones sinó una opció¹. De fet, la *International Woman Suffrage Alliance* com organització no va donar suport al congrés de La Haia i aquest es va celebrar gràcies a l'entestament del petit nucli que va decidir llençar una crida a les dones de totes les nacions. Acol·lides per Aletta H. Jacobs, la primera doctora en Medicina d'Holanda, el febrer de 1915, es varen reunir a Amsterdam quatre dones belgues, quatre alemanyes i cinc britàniques, entre les quals hi havia Anita Ausburg, l'escocesa Chrystall MacMillan i les angleses Kathleen Courtney i Catherine Marshall. Durant aquesta reunió es va elaborar un programa preliminar i es va decidir crear un comitè que dugués a terme la difusió, la tramesa de les invitacions i l'organització del congrés². La convocatòria es va convertir en una crida de solidaritat humana que es va estendre més enllà d'Europa, una fita simbòlica a escala mundial.

Al Congrés de La Haia hi varen assistir més de 1.300 dones que representaven a cent-cinquanta associacions de dotze països; hi havia dones sufragistes i sindicalistes de diversos països, laboristes britàniques, dones d'organitzacions tan diverses com les Treballadores Agrícoles d'Hongria, la Lliga per a la Protecció dels Interessos dels Nens d'Holanda o l'Associació de Dones Advocadesses dels Estats Units³. A la carta que varen rebre les convidades es requeria a les assistents que estessin d'acord amb els plantejaments preliminars que implicaven dues conviccions: 1) Que els conflictes s'han de solucionar per mitjans pacífics i 2) Que el vot havia de ser un dret de les dones⁴.

“ La determinació i l'esforç de les dones per arribar al Congrés de La Haia va ser un acte d'heroisme, sobretot per part de les que venien dels països bel·ligerants ”

Arribar a La Haia no va ser fàcil. La majoria dels països de les participants estaven en guerra i tant els seus governs com part de l'opinió pública no aprovaven la trobada de dones d'ambdós costats de la confrontació. Les franceses i les russes no varen rebre el permís dels seus governs per assistir. Les angleses no aconseguiren arribar al continent degut al tancament del mar del Nord i les belgues hagueren de fer la darrera part del recorregut a peu. Aquesta va ser la primera cosa que la presidenta del congrés, Jane Addams⁵, va remarcar al discurs d'obertura: que la determinació i l'esforç realitzat per arribar fins allà, per part de totes però sobretot per part de les que venien dels països bel·ligerants, havia estat un acte d'heroisme. Va subratllar també la força d'esperit que havien mostrat en defensar la civilització com patrimoni universal, una força que les havia impulsat a reunir-se en un moment en què l'internacionalisme estava tan posat en qüestió⁶. Per la seva banda, Aletta Jacobs va animar les assistents a defensar amb fermesa els drets humans, va prendre posició contra la guerra i va lamentar el malbaratament insensat del coneixement que es deixa d'utilitzar per matar, destruir i anihilar allò que s'ha aconseguit al llarg dels segles⁷.

Un encert de les organitzadores, que sens dubte va contribuir a l'èxit del Congrés, va ser el fet fixar el debat, posant-li determinats límits. Des del punt de vista del contingut no es discutiria sobre la responsabilitat de la guerra en curs, ni tampoc sobre regulacions de futures guerres. Des del punt de vista del mètode, amb l'excepció de les que varen presentar les resolucions, no es podia parlar més de cinc minuts.

El Congrés va adoptar 20 resolucions, de les quals destaquem algunes de les propostes principals:

La protesta contra la guerra: “Nosaltres, dones reunides en congrés internacional, protestem contra la follia i l'horror de la guerra, que comporta un sacrifici irresponsable de vides humanes i la destrucció de tantes coses que la humanitat ha construït al llarg dels segles”⁸.

I el rebuig del discurs de la protecció de les dones en temps de guerra, mentre són objecte de tota mena d'agressions, en especial la violació.

Propostes de pau i mediació: crida als governs del món a posar fi a la sagnia i començar converses adreçades a l'assoliment d'una pau que ha de ser permanent, motiu pel qual s'ha de basar en principis de justícia; i petició als governs dels països neutrals que convoquin de manera immediata una conferència que ofereixi una mediació continuada per tal d'arribar a un acord entre els contendents.

Les resolucions explicitaven les condicions per a l'assoliment d'una pau permanent: el respecte a la nacionalitat; que no es reconegui el dret de conquesta; que tots els pobles posseeixin autonomia i parlament democràtic; que la política exterior sigui sotmesa a control democràtic; que els governs del món acordin resoldre les disputes futures per mitjà de l'arbitratge i la conciliació i que s'exerceixi pressió internacional, moral i econòmica sobre els governs que, enlloc de la via anterior, recorrin a les armes. Un veritable programa per a la construcció d'una política internacional garant de pau i justícia.

“ El Congrés va fer una crida als governs del món a posar fi a la sagnia i a iniciar converses per a l’assoliment d’una pau permanent ”

L’informe final del Congrés, que incloïa les intervencions de les *mares fundadores*, el relat del desenvolupament i les resolucions consensuades, va ser redactat en els tres idiomes oficials: anglès, francès i alemany. També inclogué el nom de totes les delegades participants, dividides per països, així com els agraïments enviats per organitzacions de tot el món. Per desig de les congressistes, l’informe es va enviar als governs dels països europeus que varen prendre posició contra la guerra i a favor de la reconstrucció d’Europa, i també a les biblioteques dels Estats Units d’Amèrica i Europa, motiu pel qual va tenir una repercussió mediàtica internacional.

La proposta de Rosika Schwitter d’enviar delegacions als països bel·ligerants i neutrals per portar les resolucions del Congrés i tractar d’aturar la guerra va suscitar controvèrsia i un debat viu, però finalment es va aprovar. Mentre que al seu país no tenien dret al vot, la convicció i l’empenta d’aquestes dones va fer que, a la pràctica, exercissin d’ambaixadores de la pau i fossin rebudes i escoltades amb respecte pels líders de 14 capitals, primers ministres i ministres d’afers exteriors; entre ells, el rei de Noruega, el Papa i el president dels Estats Units⁹. Jane Addams va encapçalar una de les delegacions i va ser l’encarregada de reunir-se amb el president dels EUA, Woodrow Wilson, que va prendre nota: la filosofia de fons i algunes de les propostes de les dones del Congrés de La Haia varen impregnar la proposta de pau que el president va fer el 1918 i que es coneix com els “catorze punts de Wilson”.

“ Les dones de La Haia es varen constituir en subjectes actives de la política internacional i a més varen prendre una posició transgressora al

si d'aquesta ”

Les que varen impulsar el Congrés de La Haia i les que es varen sumar a la seva crida rebutjaren seguir el camí patriòtic i bèl·lic que havia dut als seus països a l'enfrontament sagnant. Volien expressar amb força el seu rebuig a la guerra i una sortida negociada. Els països neutrals no varen convocar la tan desitjada conferència de pau, però la influència d'aquestes dones, que amb la seva pràctica varen superar l'estigma d'haver estat privades dels seus drets de ciutadania, es va estendre més enllà de la Gran Guerra. Malgrat estar excloses de l'àmbit públic, les dones de La Haia es varen constituir en subjectes actives de la política internacional i varen prendre una posició transgressora al si d'aquesta. Després de la guerra varen seguir criticant la mala política que deixa fora de les negociacions als vençuts i varen animar a seguir treballant, de la mateixa manera que elles havien fet com a precursors, pels drets humans i l'internacionalisme. L'organització que va néixer allà, la *Women's International League for Peace and Freedom*, complirà ben aviat cent anys de treball per la llibertat i una pau amb justícia.

1. Per la pau com una opció lliure de les dones, veure cap. 5 de Carmen Magallón (2012) *Contar en el mundo. Una mirada sobre las Relaciones Internacionales desde las vidas de las mujeres*.

2. Es varen enviar invitacions a organitzacions de dones, organitzacions mixtes i dones individuals de tot el món. Malgrat que solament les dones podien ser delegades, al congrés també hi varen assistir homes com observadors. Cada organització podia enviar dues delegades.

3. Nash, Mary (2004) *Mujeres en el mundo. Historia, retos y movimientos*. Madrid, Alianza.

4. Report de WILPF 1915, p. 33

5. Reformadora social nord-americana i Nobel de la Pau el 1931.

6. Discurs de Jane Addams. Report WILPF 1915, p. 18

7. Aletta Jacobs al Congrés Internacional de Dones. Report de WILPF 1915, p. 7

8. WILPF Resolutions: 1st Congress, The Hague, Netherlands, 1915.

9. Carmen Magallón (2006) Mujeres en pie de paz, Madrid, Siglo XXI.

Fotografia : Fotografia de premsa de la col·lecció George Grantham Bain / CC - Delegades al Congrés de Dones de La Haia el 1915 a bord del MS Noordam, abril de 1915. -

© Generalitat de Catalunya

RECOMANEM

Materials i recursos d'interès recomanats per l'ICIP

Documental

Living Along the Fenceline

El documental *Living Along the Fenceline* [Viure al costat del reixat] de 65 minuts de durada, explica les històries de set dones que han vist com la presència de bases de l'exèrcit dels Estats Units a la porta de casa afectava les seves vides. Els seus recorreguts individuals són representatius d'una munió d'històries silenciades de comunitats repartides per tot el planeta que viuen al costat de bases nord-americanes i pateixen els costos amagats d'aquest fet sobre la seva terra i la seva cultura.

La pel·lícula, codirigida per Lina Hoshino i Gwyn Kirk, connecta les històries de dones de Texas, Puerto Rico, Hawaii, Guam, les Filipines, Corea i Okinawa (Japó) i els seus esforços per crear una seguretat veritable a les seves comunitats locals. A través de la narració de cada història personal, aquest documental ens explica una història de més abast que detalla els impactes negatius de les bases nord-americanes sobre les comunitats que les hostatgen. També mostra la força i la creativitat de l'activisme de dones que desafia les concepcions predominants de la seguretat militar. Al fer un seguiment de la tasca de dones líders de moviments de base que actuen segons les seves visions i creences, ens proporciona idees alternatives de la pau i la seguretat.

Llibre

Intelligent compassion, de Catia Cecilia Confortini

La llarga vida de la Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) [Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat], que l'any 2015 celebra 100 anys

d'existència, ha estat possible entre d'altres coses per la seva capacitat de revisar els propis plantejaments i canviar les seves polítiques i el seu activisme.

Aquesta capacitat de canvi i la metodologia emprada en el procés són els objectes d'estudi d'aquesta obra de Catia Cecilia Confortini, publicada l'any 2012 a partir de la seva tesi doctoral. Confortini argumenta que la metodologia feminista crítica va fer possibles els canvis en les polítiques i les idees al voltant de la pau que WILPF va experimentar entre els anys 1945 i 1975.

Durant una primera fase WILPF emmarcava el discurs polític en l'ordre liberal i creia que la pau i, en conseqüència, el desarmament s'assolirien amb l'ajut de lleis i acords entre estats. Confiava que la ciència i la tecnologia, orientades per la raó i la racionalitat, guiarien la humanitat cap el progrés creant una situació en la que s'instauraria la pau.

En un segon moment, WILPF va passar a entendre la pau com un resultat del desarmament que s'aconseguiria amb l'establiment d'un ordre econòmic basat en les necessitats humanes i la justícia. Va ser en aquesta fase que WILPF va començar a considerar que el desarmament i la justícia econòmica tenien un interès especial per a les dones; que elles havien desenvolupat habilitats útils per al treball per la pau i que els objectius i principis del feminisme eren incompatibles amb el militarisme i la cursa d'armaments. Passaren, doncs, a considerar el feminisme com un moviment polític en favor de la igualtat, el benestar de la població i en darrera instància, la pau.

Segons Confortini, la concepció de la pau de WILPF es va transformar gràcies a una metodologia que propiciava l'autoreflexió sobre les seves idees i pràctiques i un sistema de presa de decisions més participatiu i inclusiu. La metodologia feminista crítica practicada a WILPF incorporava la reflexió sobre les visions del món, sobre el coneixement i sobre els mètodes que es corresponen amb valors de pau. La interacció entre aquests elements va permetre a l'organització sortir del parany del context que li havia donat origen i forma, transformant-se i revitalitzant-se, preparant-la per assolir una trajectòria centenària.

Llibre

Antimilitarisme. Dinàmiques polítiques i de gènere dels moviments per la pau, de Cynthia

Cockburn

La mirada de Cynthia Cockburn sobre els moviments socials en aquest llibre, fruit d'un acurat estudi de casos, ens retorna una imatge viva de les seves dinàmiques internes i les seves maneres de fer i proposar accions i campanyes. Aquesta vivesa que transmet l'autora prové de la seva manera de tractar els moviments com formes d'acció col·lectiva sempre en procés de construcció per part de persones que reflexionen sobre allò que estan fent. De la seva mirada també hem de destacar que està sempre situada en l'experiència de les dones i és, per tant, especialment sensible a la manera en què es desenvolupen les relacions entre homes i dones al sí dels moviments socials que ens presenta.

Documentada amb fonts d'informació solvents, principalment a través d'entrevistes en profunditat, l'autora ens mostra la coherència i les contradiccions en els discursos i les pràctiques de moviments que, tot i ser ben diversos en les anàlisis de les causes del militarisme i les estratègies d'acció per eradicar-lo, comparteixen l'objectiu de fer possible la pau. Així, ens acosta a iniciatives tan dispars com els moviments britànics de dones per la pau en tres moments del segle XX, els moviments antimilitaristes i d'objecció de consciència, les iniciatives de dones coreanes per assolir la reunificació de les dues Corees, les campanyes contra bases militars nord-americanes a Okinawa i al Japó en general, els esforços per frenar la proliferació d'armes petites i lleugeres a Uganda, una iniciativa ciutadana de solidaritat amb Palestina o una campanya transnacional contra l'OTAN.

La singularitat de l'obra, que rau en la combinació d'una recerca rigorosa amb una aproximació vital als esmentats moviments, probablement té a veure amb el recorregut i les opcions de l'autora. Cynthia Cockburn compagina la vida acadèmica al Departament de Sociologia de la City University de Londres i al Centre per l'Estudi de les Dones i el Gènere de la Universitat de Warwick, amb el seu compromís i la seva participació en moviments pacifistes i feministes com són la xarxa Dones de Negre o la Women's International League for Peace and Freedom. La seva experiència en aquests dos àmbits ben segur que millora el coneixement acadèmic -que posa en contacte amb la realitat que estudia- i el rigor en l'anàlisi i la informació sobre una realitat que els moviments socials volen transformar.

© Generalitat de Catalunya

TRIBUNA

Estat Islàmic i els kurds, nous actors amb un gran pes al Pròxim Orient

David Meseguer

Periodista

Execucions sumàries, esclavatge de dones, neteja ètnica i confessional... el llistat de crims contra la humanitat comesos per l'organització terrorista Estat Islàmic (EI) és propi de temps de pretèrits, de conflictes molt llunyans en el temps. Quan es compleixen 100 anys de l'inici del genocidi armeni i 20 anys de la fi de la guerra de Bòsnia, la irrupció d'un actor regional amb els mètodes i principis morals i ètics d'EI és, sens dubte, un nou fracàs de l'ésser humà. Encara en estat de xoc, la comunitat internacional i la cultura de pau han de recobrar l'esma i buscar alternatives a una estratègia militar que s'ha mostrat ineficaç fins al moment.

Estat Islàmic va néixer producte de la màxima: la violència genera més violència. La invasió militar de l'Iraq el 2003 per part d'una coalició internacional liderada pels Estats Units va provocar un canvi de règim a Bagdad amb la consegüent marginació de la comunitat sunnita i la posada en pràctica de la tortura sistematitzada a presons com Abu Ghraib. Aquesta conjuntura ha propiciat l'escenari idoni per al sorgiment de grups armats radicals i els ha armat de raons per legitimar-se com a nous gestors del territori entre determinants estaments de la població decebuts i desemparats per l'Estat iraquià.

El caos i el desgovern, creats principalment per la guerra de Síria, han permès a EI enfortir-se, estendre els seus dominis i guanyar una quota de poder fins convertir-se en un dels actors claus de la regió. El règim sirí i els rebels tenen les mans tacades de sang per haver comès crims contra la humanitat, però també comparteixen la predisposició a negociar i a buscar una solució que posi fi al conflicte. Malgrat el fracàs

de les dues rondes de converses celebrades a Ginebra, els dos bàndols tenen uns interlocutors polítics que han posat sobre la taula unes demandes concretes i han assolit algunes treves de caràcter local. El fet que Estat Islàmic no tingui interlocutors amb qui negociar és el principal factor diferencial amb d'altres conflictes actuals com Ucraïna i Colòmbia, on malgrat l'enfrontament existeix una voluntat negociadora.

“ El caos i el desgovern han permès al grup Estat Islàmic enfortir-se, estendre els seus dominis i guanyar poder fins a convertir-se en un actor clau a la regió ”

Mentre no hi hagi manera de seure Estat Islàmic en una taula de negociació, i vist que l'acció militar només fa que agreujar el conflicte, s'haurà de configurar una estratègia que permeti desactivar-lo progressivament. En primer lloc, s'ha d'apaivagar el descontent sunnita amb un govern a Bagdad que sigui inclusiu amb les minories. També s'han de sumar esforços per tallar les vies de finançament d'EI, extremar la vigilància fronterera per frenar l'arribada de combatents jihadistes i augmentar el control de les xarxes socials utilitzades com a instrument de propaganda i captació. D'altra banda, és necessari millorar la relació amb les comunitats islàmiques residents als països no musulmans per tal de solucionar l'exclusió social –factor que ha empès molts joves a unir-se a EI– i situar imams a les mesquites que promoguin un islam que contraresti el missatge radical.

En el context d'aquest Pròxim Orient tant convuls, també ha reaparegut amb més força que mai un actor marginat i oblidat per la comunitat internacional des de la fi de la Primera Guerra Mundial: els kurds. Els Acords de Sykes Picot el 1916 i el Tractat de Lausana el 1923 van obviar la promesa d'un Estat kurd per part de les potències colonials i van forçar aquest poble mil·lenari de la Mesopotàmia a viure dividit entre diferents territoris que després esdevindrien els estats de Turquia, Iran, Armènia, Síria i Iraq. Sotmesos al jou de règims teocràtics, laics i suposades democràcies, els kurds no han vist en cap moment reconeguts els seus drets identitaris i lingüístics.

El darrer capítol d'aquesta ignorància vers els kurds es va produir el gener de 2014 durant les converses de pau de Ginebra II. Només el règim siria i l'oposició van seure a la taula, mentre que la principal formació política de Síria no va ser convidada. Des de l'inici de la guerra de Síria, els kurds de Síria –al voltant de 2,5 milions de persones– han adoptat una actitud defensiva i han tractat de mantenir-se al marge de la lluita entre el govern de Baixar al-Assad i l'oposició siriana. Mentre el govern de la República Àrab de Síria ha mantingut una actitud assimiladora i repressiva cap als kurds en les últimes dècades, l'oposició té una agenda marcadament àrab i islamista que obvia la integració de minories ètniques, lingüístiques i religioses.

“ La comunitat internacional no pot repetir els errors del passat ni obviar-los. No hi haurà pau al Pròxim Orient sense resoldre la qüestió kurda ”

Des del juliol de 2012, el poble kurd s'autogoverna al marge de Damasc i l'oposició siriana. Aquesta administració ha aconseguit crear un executiu força sòlid –tenint en compte la situació de guerra–, portar l'ensenyament del kurd a les escoles, garantir els drets de les dones i les minories i crear certes estructures d'estat com un exèrcit i un cos policial. El garant d'aquesta administració és una Constitució que ha declarat oficials la llengua kurda, l'àrab i l'arameu, parlat pels assiris cristians. Per mantenir la convivència i evitar conflictes ètnics i religiosos, l'autogovern kurd ha establert quotes electorals per a les diferents nacionalitats i confessions i també una representació equitativa d'homes i dones a l'administració. D'altra banda, el govern kurd de Síria té l'obligació de garantir la pluralitat política i evitar que es converteixi en un projecte de partit únic.

La irrupció d'Estat Islàmic i la seva fixació en les minories ètniques i religioses, i sobretot l'ofensiva sobre la ciutat kurda de Kobane, ha situat els kurds com un actor clau en els conflictes de Síria i l'Iraq. El compromís kurd vers la pau s'ha demostrat al llarg d'aquests mesos ja que els kurds han estat l'única de les faccions que ha permès l'accés d'organitzacions com Amnistia Internacional, Human Rights Watch i diferents

delegacions diplomàtiques als territoris sota els seu control . Aquestes ONG han denunciat la repressió de la principal formació política de Síria cap als seus adversaris polítics i també la utilització de menors d'edat per combatre. En aquest sentit, l'autogovern kurd de Síria ha admès aquests errors i ha tractat de refer la situació signant un compromís amb l'ONG Geneva Call. Vist el rol cada cop més decisiu del poble kurd, la comunitat internacional no pot repetir els errors del passat i obviar-los. No hi haurà pau al Pròxim Orient sense resoldre la qüestió kurda.

Fotografia : Montecruz Foto / CC BY / Desaturada. - Manifestació de la comunitat kurda contra Estat Islàmic. Setembre 2014 -

© Generalitat de Catalunya

TRIBUNA

Reflexionant sobre Educació per la Pau

Alicia Cabezudo

Associació Internacional d'Educadors per la Pau

L'Educació per la Pau i el respecte als drets humans adquireixen avui en dia una particular actualitat en contrastar els valors que aquesta implica amb la violència quotidiana, els horrors de la guerra i la destrucció gradual de valors com la solidaritat, la cooperació i el respecte a l'altre; fets que ens commouen diàriament.

Resulta difícil, fins i tot incomprendible explicar la persecució indiscriminada, les massacres i les operacions de neteja ètnica en el discurs educatiu i davant la indagació atònita i sorpresa dels nostres alumnes. Encara resulta més difícil clarificar aquests processos quan la solució possible per actes d'aquesta categoria són, al seu torn, bombardejos continuats sobre ciutats i població civil desesperada.

Ens enfrontem també a situacions quotidianes extremes a l'analitzar la desigualtat i la injustícia de la nostra realitat socioeconòmica o la violència brutal de societats modernes "model" en les que el propi estat es converteix en agressor de la població, la individualitat i els interessos propis s'exacerben i allò considerat "diferent" esdevé "perillós". Totes són guerres, de naturalesa diferent però amb un contingut similar d'injustícia, violència i destrucció.

Ací les respostes del docent es tornen buides de contingut, s'esgoten les explicacions i la pràctica de construcció del coneixement per mitjà de la investigació, les lectures, l'anàlisi de la informació, les entrevistes, la gènesi dels conflictes, la sistematització d'allò après, el desenvolupament del judici crític, etc., ens duen a replantejar el model pedagògic emprat –potser un xic ingenu malgrat l'aparent progressisme educatiu-, amb el que els mateixos docents restem insatisfets.

Educar per la Pau, eix didàctic transversal a molts dissenys curriculars internacionals, crec que ha estat concebut com una temàtica subsidiària. Necessària però aleatòria, important però no essencial, present però “absent”. Un discurs curricular que ennobleix sense modificar ni concebre alternatives noves per una formació humanitària, ètica i ciutadana, cada vegada més necessària en el món en què vivim.

Perquè Educar per la Pau significa desenvolupar un enfocament crític, profund i seriós de l'actualitat que compartim i de l'època històrica que ens ha tocat viure, fet innegable que no sempre està als plans dels Ministeris, de les institucions educatives i de molts directius i professors.

“ L'Educació per la Pau ha estat concebuda com una temàtica subsidiària; necessària però aleatòria, important però no essencial, present però “absent” ”

“La pau no es defineix solament per l'absència de guerra i de conflicte, és també un concepte dinàmic que cal que s'aprehengui en termes positius, com ho són la presència de justícia i harmonia socials, la possibilitat que els éssers humans realitzin plenament les seves potencialitats i el respecte al seu dret a viure amb dignitat al llarg de tota la seva vida. Un desenvolupament humà durador no pot tenir lloc sense pau. I sense una planificació justa, equitativa i contínua, no es pot mantenir la pau.”¹

Aquests conceptes, particularment rellevants en l'actual context d'anàlisi que intentem abordar, haurien de tnyir totes les propostes didàctiques possibles en Educació per la Pau, conferint-li una característica pluridimensional d'abast múltiple.

Avui assistim a una revisió dels nostres models i els nostres diccionaris i entenem que existeixen grans modificacions del concepte de pau, particularment en la seva relació amb el terme oposat, “guerra”. Una revisió conceptual que s'hauria d'integrar, així com la metodologia del seu ensenyament, als aprenentatges de professors i alumnes.

Efectivament, després de molts anys la idea de pau ha evolucionat i una noció ampla i més complexa la vincula amb els conceptes d'equitat, justícia, respecte als drets humans, als drets dels pobles i a la tolerància. En paral·lel a aquest procés, les pràctiques pedagògiques en Educació per la Pau també s'han modificat, adquirint un compromís clar amb els principis de participació democràtica i amb l'aplicació de propostes didàctiques que incloguin els temes de noviolència i transformació de conflictes per la via pacífica, amb la intenció de construir una societat més justa, solidària i equitativa.

**“ La pau, com un valor individual, social,
nacional i internacional, s'ha d'analitzar des
d'una perspectiva interdisciplinària i
multidimensional ”**

Els conflictes armats a d'altres parts del món ens sensibilitzen avui per un tractament cognitiu, sistemàtic i actual de les misèries i crueltats de la guerra així com l'anàlisi de les seves terribles conseqüències a través de múltiples recursos que els mitjans de comunicació fan possibles i ens apropen. La pau, com un valor individual, social, nacional i internacional s'ha de confrontar amb això i s'ha d'analitzar en profunditat des d'una perspectiva interdisciplinària i multidimensional.

Cal abordar el tema des d'un punt de vista geogràfic i històric, però no n'hi ha prou. Els conceptes i les problemàtiques com els nacionalismes, la sobirania i l'estat; el rol de les Nacions Unides en el món d'avui; la realitat de les diferents ètnies i la seva problemàtica convivència; el diàleg intercultural; les solucions i els desacords davant els conflictes; la situació dels refugiats i el seu desemparament brutal davant dels atacs d'"amics" i enemics; el crim associat a la droga i a la prostitució; els perills d'una guerra nuclear; l'armamentisme i la venda d'armes com a negoci mundial rendible són temes urgents i necessaris.

Cal -imperiosament- que aquests temes siguin objecte de reflexió, debat, investigació i crítica, tant per part dels professors com dels alumnes, en un exercici permanent d'aprofundiment de coneixements, en què la seva construcció individual i col·lectiva es basi en la recerca d'informació a partir de múltiples fonts, fomentant l'intercanvi d'opinions diverses, el desenvolupament del judici crític i el respecte a la divergència.²

Però amb tot això no n'hi ha prou si fem abstracció de les problemàtiques internacionals que ens corgelen amb “les guerres” quotidianes de la societat en què vivim. La marginació, l'exclusió social, la violència i les persecucions no solament es llegeixen a partir dels noticiaris sobre Mèxic, Colòmbia, Síria, Crimea, Iran, Iraq, Pakistan, Afganistan, etc.

“ La tasca educativa ha de vincular els conflictes directes i “les guerres” d'altres característiques. Només una anàlisi integral de les arrels de la violència pot donar lloc a una reflexió crítica vers una pau duradora ”

Hi ha altres “guerres” més a prop, al nostre voltant. La desigualtat social, la carència de recursos vitals per gran part de la població, la desocupació i la misèria creen desesperança i desconfiança en els governs elegits democràticament. Els mecanismes autoritaris, el control de la informació, els crims, la delinqüència i la impunitat formen part de la nostra vida política.

La guerra, doncs, no està tan lluny i no només per la globalització del tràfic d'armes o per la informació que prové dels mitjans de comunicació transnacionals. És una guerra quotidiana el fet de viure en pèssimes condicions d'habitatge i salut, d'educació i ocupació, de cobertura de serveis públics essencials i inseguretat, mentre es deterioren diàriament principis bàsics inherents a la dignitat humana a molts països i continents.

La tasca educativa ha de vincular obligatòriament les dues situacions: els conflictes directes i “les guerres” d’altres característiques però no menor intensitat. Solament una anàlisi integral de les arrels de la violència -les seves característiques, formes i conseqüències- pot donar lloc a una reflexió crítica a escala individual i social que generi canvis possibles vers una pau duradora al món d’avui.

Heus ací el gran desafiament pedagògic dels propers anys i de la nostra tasca docent en el camp de l’Educació per la Pau. Atrevim-nos a afrontar-ho.

1. Iglesias Díaz, Calo (2007). Educar pacificando: Una pedagogia de los conflictos, 1a edición, Madrid, Fundación Cultura de Paz Editorial.

2 Bazán Campos, Domingo (2008). El oficio de pedagogo. Aportes para la construcción de una práctica reflexiva en la escuela, Rosario, Argentina, Ed. Homo Sapiens.

Fotografia : Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament a Europa i a la CEI / CC BY / Desaturada. – *Nens celebren la pau, l’amistat i la tolerància el Dia de les Nacions Unides* –

© Generalitat de Catalunya

SOBRE L'ICIP

Notícies d'actualitat, activitats i publicacions

ICIP

Institut Català Internacional per la Pau

Lliurament del Premi ICIP Constructors de Pau a WILPF

El proper dimarts 24 de febrer, a les 18:00 hores, tindrà lloc al Parlament de Catalunya la cerimònia de lliurament del Premi ICIP Constructors de Pau 2014 a l'organització Women's International League for Peace and Freedom (WILPF, Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat).

La Junta de Govern de l'ICIP ha guardonat WILPF per la seva trajectòria de cent anys en el treball de dones per la pau, el compromís amb el desarmament, la defensa dels drets humans i la persistència per tal d'aconseguir el reconeixement del paper de les dones en la construcció de pau.

El Premi ICIP Constructors de Pau té caràcter anual i consisteix en un reconeixement públic, una escultura creada pel Premi Nobel de la Pau, artista i activista Adolfo Pérez Esquivel, anomenada Porta del Sol, i una dotació econòmica de 4.000 euros. La cerimònia de lliurament del premi comptarà amb la presència de la presidenta i la secretària general de WILPF, Adilia Caravaca i Madeleine Rees, respectivament.

El projecte Càpsules de Pau estrena web

L'ICIP ha creat el web www.capsulesdepau.com que reuneix reflexions sobre la pau de 52 persones d'arreu del món i materials educatius. El projecte Càpsules de Pau, produït amb el Col·lectiu Contrast i amb la col·laboració de Digital Dosis, té per objectiu mostrar la diversitat de visions i expectatives que es projecten sobre la paraula Pau.

Investigadors de la pau, activistes i persones que han patit de prop un conflicte responen a la pregunta *Què és per a tu la pau?*. Cada una d'aquestes reflexions estan editades en vídeo amb subtítols en català, castellà i anglès i ordenades per nom, data o país de procedència. La diversitat de rols dels protagonistes i la seva procedència permet construir una visió de pau global.

El web conté diferents propostes educatives destinades a escolars de més de 10 anys que tenen per objectiu fomentar competències personals que facilitin l'anàlisi de les violències i les oportunitats de la pau així com la pràctica de transformació creativa dels conflictes.

Cicle de Cinema sobre Colòmbia

L'ICIP i la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia organitzen un Cicle de Cinema sobre Colòmbia per donar visibilitat i promoure la reflexió sobre situacions, sovint desconegudes, de violència i violacions dels drets humans viscudes a Colòmbia.

El cicle es desenvolupa als Cinemes Méliès de Barcelona (carrer Villarroel, 102) i l'entrada és gratuïta. La propera projecció d'aquest cicle serà:

Dijous 5 de febrer de 2015, a les 20:00 hores:

Projecció dels documentals 'Perdimos y seguimos perdiendo' i 'Desplazados' de Josep Lluís Penadès. La sessió comptarà amb la participació del director dels documentals.

Noves publicacions

Dins les diferents col·leccions de l'ICIP, darrerament s'han publicat els següents treballs:

L'ombra de la Pau, recull de textos d'Alfons Banda (1944-2014), creador de la Fundació per la Pau i impulsor de l'ICIP, editat per l'ICIP i Angle Editorial dins la col·lecció 'Clàssics de la pau i la noviolència'.

The EU Regional Security Complex between 2001 and 2011 in relation to the threat from Islamic terrorism and weapons of mass destruction, d'Alessandro Demurtas (ICIP Working Paper)

Spanish Provincial Reconstruction Team (PRT) in Badghis (Afghanistan), 2005 - 2013, de Carme Roure (ICIP Working Paper)

El “nus caucasià”: un nou cicle de violència, de Sergey Sukhankin (ICIP Working Paper)

El arma de moda: el impacto del uso de los drones en las relaciones internacionales y el derecho internacional contemporáneo, de la col·lecció ICIP Research

Escenarios postconflicto en Colombia. Agenda, oportunidades y hoja de ruta, (relatoria del seminari internacional dedicat a Colòmbia que l'ICIP va celebrar a Barcelona els dies 5, 6 i 7 de maig de 2014).

© Generalitat de Catalunya

ENTREVISTA

Entrevista a Adilia Caravaca, presidenta de WILPF

Eugènia Riera

Tècnica de l'Institut Català Internacional per la Pau

Adilia Caravaca, advocada costa-riquenya, té una llarga trajectòria com a activista per la pau.

Adilia Caravaca, advocada costa-riquenya, té una llarga trajectòria com a activista per la pau. Ha treballat en nombroses organitzacions socials de l'Amèrica Llatina, principalment en els camps del desenvolupament social, drets humans, drets dels pobles indígenes, resolució de conflictes i seguretat alimentària. Actualment presideix la Women's International League for Peace and Freedom (WILPF, Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat), recentment guardonada amb el Premi ICIP Constructors de Pau 2014 per la seva trajectòria centenària en el treball de dones per la pau i el desarmament. En aquesta entrevista, Adilia Caravaca fa balanç dels 100 anys de WILPF i reflexiona, des d'una visió de gènere, sobre els reptes actuals en el camí cap a la pau.

En primer lloc, felicitats pel Premi ICIP. Un guardó que reconeix, ni més ni menys, que cent anys de lluita de dones per la pau i el desarmament. Es pot sentir molt orgullosa d'aquesta trajectòria centenària...

Sens dubte, estem molt complagudes i agraïdes. Sobretot en aquesta època tan complicada, on les guerres segueixen i de vegades tenim la sensació que no avancem. Que de sobte et donin un reconeixement és un estímul per a totes les membres de WILPF d'arreu el món.

WILPF farà cent anys el 2015. D'aquesta llarga trajectòria, de les principals fites històriques que ha aconseguit l'organització, de què se sent més satisfeta?

Cal recordar que quan WILPF va començar el 1915 a molts indrets del món les dones encara no tenien dret a vot i, en aquest sentit, hi va haver una resolució important. També en el període d'entreguerres moltes de les nostres membres van participar activament pels drets civils, principalment als Estats Units. Per exemple, dues Premi Nobel de la Pau nord-americanes, Jane Adams i Emily Green, es van involucrar molt en aquesta lluita. Ara no pretenem aprofitar-nos dels seus mèrits, però és ben cert que moltes de les nostres col·laboradores van estar presents en aquestes lluites socials, en les marxes d'Alabama i Washington de Martin Luther King... les dones de WILPF eren allà.

Al llarg del segle XX, el protagonisme i el compromís de les dones en la causa de la pau s'ha visualitzat en nombroses iniciatives (grups com les Dones de Negre, Mares de la Plaça de Maig, Mares d'El Salvador, Ruta Pacífica de les Dones a Colòmbia, Bat Shalom a Palestina, grups de dones a Irlanda del Nord...). Amb tot, aquesta intensa activitat a nivell de la societat civil no ha estat sempre capaç d'incidir en els governs, en les esferes de poder. A què ho atribueix?

Crec que ho podríem atribuir a la cultura dominant patriarcal, que fa molt difícil canviar discursos. Fins i tot quan les dones han aconseguit arribar al poder ho han fet molt sovint assumint rols que no es desmarquen dels discursos i les estructures patriarcals tradicionals. La lluita per una altra forma d'exercir el poder i per promoure noves formes d'organització continua sent una tasca pendent. Hi ha esforços i iniciatives importants, per exemple la participació de les dones entre els zapatistes a Mèxic, però encara falta més consens, buscar una plataforma política dirigida per dones -amb la participació també d'homes- que plantegi qüestions programàtiques substancials sobre com s'exerceix el poder i per a què.

I això com s'aconsegueix? Falta voluntat política en aquest sentit?

No només voluntat política, perquè no podem esperar la voluntat de qui estan al poder i no han entès aquesta necessitat. Falta més organització política dels qui volem els canvis, de tots els sectors socials que comparteixen amb els grups de dones qüestions

de fons. Necessitem articular els diferents moviments socials (moviments de pobles indígenes, per la terra, per la seguretat alimentària, etc.) per promoure una agenda política que ens inclogui. Moltes vegades les dones donem suport a aquestes lluites socials però molt sovint, també, quan les dones ens mobilitzem- particularment el moviment contra la violència de gènere – no veiem aquest mateix suport i solidaritat per part d'altres moviments socials. Dins del moviment de pau en general no hi ha el reflex de dir: “això té a veure amb nosaltres”. Els diferents moviments encara es mobilitzen per separat (el 21 de setembre, Dia Internacional de la Pau; el 25 de novembre, Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència contra la Dona, etc.). Hi ha una agenda pendent de major articulació i solidaritat, cal unir esforços.

“ La lluita per una altra forma d'exercir el poder i per promoure noves formes d'organització continua sent una tasca pendent ”

WILPF va tenir un paper molt important en l'aprovació de la resolució 1325 de Nacions Unides, que reconeix la contribució de les dones en la construcció de la pau. La resolució complirà 15 anys el 2015. Quin balanç en fa de la seva aplicació? Ha estat efectiva?

Aquí sí que no hi ha hagut voluntat política dels qui tenen capacitat de decisió. Sempre ha requerit un gran esforç per part de les dones mateixes el fet d'aconseguir els seus espais a les discussions i a les taules de negociació. No s'ha pres seriosament! Es va aprovar la resolució, sí, però estan tan acostumats a deixar a les dones al marge que costa tant! Ho hem vist en el procés negociador de Síria, a Colòmbia, etc.

Quina crida faria a la comunitat internacional per revertir aquesta situació?

Ja ho estem monitorant, estem demanant que sigui una constant en la rendició de comptes davant de Nacions Unides i en els diferents comitès de drets humans. Però també el sector no governamental, com els mitjans de comunicació per exemple, juga un paper molt important a l'hora de recordar i crear responsabilitats. És un tema de

drets, han de complir amb les normes i és important que les dones ens mantinguem eficients en aquest sentit.

WILPF porta a terme una tasca d'activisme, d'acció i d'incidència en la presa de decisions, de lobby. En quina d'aquestes esferes se sumen més victòries?

Al llarg dels anys, un èxit important ha estat el d'incidir i fer canviar certa narrativa al sí de Nacions Unides -en particular al Consell de Seguretat i al Consell de Drets Humans-, on s'ha fet un feina sistemàtica. Aconseguir que moltes dones, especialment en zones de conflictes armats, puguin fer arribar les seves veus i demandes a diferents agències de l'ONU ha estat un pas endavant. Hi ha hagut una incidència important com a organització a nivell d'agents internacionals però això és una tasca permanent. A nivell de mobilitzacions socials, hi ha hagut èxits en campanyes nacionals, per exemple en el camp del Tractat de Comerç d'Armes o en la campanya per abolir les armes nuclears. El nostre programa de desarmament ("Reaching Critical Will") ha estat molt constant a l'hora d'informar i estar present en els diferents comitès.

“ La resolució 1325 no s'ha pres seriosament. No hi ha hagut voluntat política per garantir la participació de les dones als espais de negociació ”

El desarmament és un dels eixos de la tasca de WILPF. Vostès advoquen per passar d'una economia de guerra a una economia de pau, on la seguretat de l'Estat es basi en els drets humans i no en les armes. Pot semblar una mica utòpic oi?

Això va ser una de les primeres resolucions de l'organització i ho volem reafirmar en nostre 100 aniversari. Hem de tenir utopies si volem avançar. L'economia de guerra és summament poderosa i la ideologia que li dóna suport també és molt forta, amb interessos econòmics enormes. Així que l'acusació, si es vol dir així, que siguem utòpiques no ens pot fer cedir en l'esforç per aconseguir el desarmament. Segles enrere,

les lluites per l'abolició de l'esclavitud o per la igualtat de drets de les dones també van semblar utòpiques i es va aconseguir arribar a aquestes metes que semblaven impossibles.

I a quin nivell s'està avançant?

Hi ha avenços a nivell de conscienciació, sobre la inutilitat de les armes per aconseguir la pau i l'amenaça que signifiquen per a la supervivència del planeta i de la humanitat. Ja no és un assumpte d'una classe o una raça contra l'altra, és una qüestió de supervivència. Encara que sigui un procés lent, vull mantenir l'esperança d'avançar cap a una consciència diferent. Mantenir la utopia, o com se li vulgui dir, ens mobilitza a continuar lluitant, encara que els resultats a curt termini siguin escassos o limitats. Però de cap manera això ens tirarà enrere.

“ Hem de tenir utopies si volem avançar encara que els resultats a curt termini siguin escassos o limitats. No podem cedir en l'esforç per aconseguir el desarmament ”

En rebre el premi ICIP, vostè va dir que el camí cap a la pau continua sent difícil. Quins són els reptes pendents?

No vull semblar tan fatalista perquè hem aconseguit avenços importants. Ara hi ha molta més gent involucrada en el treball per la pau, hi ha estudis per la pau, hi ha moltes organitzacions que treballen per la pau i els drets humans. Però encara que hi ha menys guerres, són molt intenses. I aquí hi hem de sumar la qualitat dels armaments, l'ús dels drones, la proporció del que anomenen “danys colaterals”... les morts de població civil en aquests atacs és tremenda i desproporcionada. En el camp del respecte als drets humans, per exemple, de vegades veiem avenços i de sobte tenim el que està passant a Mèxic, on tornem a veure la desaparició d'estudiants i l'aparició de fosses i tortures, i tot això alarma molt. Encara tenim molts reptes per endavant:

com convèncer la gent que té poder -on trobem les grans hegemonies militars- de la nocivitat i la inutilitat d'aquestes guerres? I, sobretot, cal canviar mentalitats i fer rendir comptes als polítics: que ningú quedi exempt de la justícia internacional, perquè hi ha un problema de responsabilitats. Com és que una indústria tan destructiva com la indústria de guerra - la que ells anomenen de seguretat- va creixent i mentrestant queden desateses tantes necessitats humanes on podria sorgir una economia importantíssima?

Fotografia: Adilia Caravaca

© Generalitat de Catalunya